

MIGRÁCIÓS SZEMLE

Euronews: az EU fenntarthatatlan migrációs programokat finanszíroz

A *Euronews* legfrissebb, migrációval foglalkozó cikkében arról ír, hogy az Európai Unió által jelentős összegekkel támogatott Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) miként szór el évente többszáz millió eurót olyan reintegrációs programokra, amelyek teljes mértékben kudarca vannak ítéelve. A publikációban éles kritikák hangzanak el az IOM-mel kapcsolatban, azt állítva, hogy a szervezet sajátos status quo-ja miatt olyan jelentések és tanulmányok látnak napvilágot, amelyek egyáltalán nem tükrözik a valóságot.

Lillo Montalto Monella – Sara Creta: Paying migrants to go back home: how the EU's Voluntary Return scheme is failing the desperate, 2020 (Az elemzés [itt](#) érhető el).

A hírcsatorna egy olyan nyomozást folytatott le, amely alapján kirajzolódott, hogy az IOM által publikált összefoglalók, tanulmányok köszönőviszonyban sincsenek a valósággal. A vizsgált esetben az IOM önkéntes hazatérési programját (Voluntary Humanitarian Return) veszik górcső alá. A szerzők leírják, hogy az Európai Unió ezidáig 357 millió eurós anyagi forrást biztosított a program számára. Ebből a pénzből fizetik az EU-ban tartózkodó, de származási országukba visszatérni vágyók repülőútját, a helyi integrációs programokban való részvételt, valamint egyéb juttatásokat.

A *Euronews* a cikkben hangsúlyozza, hogy a program sikerességéről tudósító IOM-publikációk gyakran vagy elferdítik a valóságot, vagy csak az előnyös példákat emelik ki. Kiderült, hogy a Nemzetközi Migrációs Szervezet által kitűzött mézes-mázás projektcélok, a hatékonyság és eredményesség eszméjére felfűzött „visszatelepítési” törekvések kudarcba fulladtak. A problémák pedig már több éve jól láthatók, de valamiért az IOM ezeket nem veszi észre, s az EU továbbra is rendületlenül támogatja az efféle programokat.

Az önkéntes hazatérési program több sebből is vérzik. Ennek egyik oka, hogy a projektben résztvevők túlnyomó többsége a hazatérése után nem tud megfelelő módon bánni a kapott pénzüsszeggel. Legtöbbjük nem tud kiépíteni sikeres magánvállalkozást, vagy egyáltalán nem is kezdenek el dolgozni, és gyakorlatilag csak felélik a támogatást. Másrészt a projektben való részvétel önkéntes alapú, így a segély kézhezvétele után bárki kiléphet a reintegrációs folyamatból. A cikk példaként említi a Nigériába visszatérőket. 2017 májusa és 2019 februárja között mintegy 12 000 fő tért vissza a program keretén belül a fekete-afrikai országba. A hazatérés után azonban csak 9 000 fővel tudták továbbra is tartani a kapcsolatot, 5 000-en vettek részt üzleti tréningeken, ám mindösszesen körülbelül 1 300 fő végezte el a teljes reintegrációs programot. Líbia kapcsán egy harvardi tanulmány megállapította, hogy a hazatérők 61,3%-a nem kezdett el dolgozni a megérkezés után, s csupán 16,8%-ot tett ki azoknak az aránya, akik rövid ideig munkába álltak.

Az IOM mérési módszereivel és adataival kapcsolatban több szakember, oktató és professzor fogalmazott meg éles kritikákat. Meglátásuk szerint nagyon csekély azon tanulmányok száma, amelyek függetlenül tudósítanak az efféle programokról. Az IOM szinte hegemon szervezatként szervezi meg, bonyolítja le és értékeli saját programjait. Egy értékelési specialista megkérdőjelezi az IOM strukturális felelősségre vonhatóságát, és hozzáteszi, hogy a helyi szervezetek a pénzügyi függőség miatt teljesen kiszolgáltatottá váltak. Nem kritizálhatják az IOM munkáját, nem mondhatják el a reintegrációs programok valódi gondjait, mert akkor az a veszély fenyegeti őket, hogy az IOM elzárja a pénzcsoportokat. Emiatt csak pozitív és eredményes esetekről számolnak be.

A döntéshozatali mechanizmus pikantériáját az adja, hogy annak ellenére, hogy az EU euró százmilliókkal támogatja az efféle programokat (és az IOM költségvetésének közel felét az EU fedezi), mind az IOM-ben, mind az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságában (UNHCR) csupán megfigyelő státusszal rendelkezik, tehát nincs szavazati joga a szervezetekben felmerülő stratégiai kérdéseket illetően.

Az önkéntes hazatérési program tehát egy szép marketing mögé bújtatott kudarc, amely nemhogy nem nyújt valódi megoldást a migránsok problémájára, de inkább arra sarkallja őket, hogy a hazatérés és az újrakezdés sikertelensége után újra Európa felé vegyék az irányt.

Megjegyzendő érdekességként, hogy a fent szemlézett angol Euronews cikket a magyar nyelvű Euronews is [átvette](#), ám ebben közel sem olyan részletesen és kritikusan írnak az IOM és az EU felelősségéről, sikertelenségéről, mint az eredeti verzióban.